

M.A.Yıldızsafer

UOT:338.48; JEL:R59.

Türkiyənin divan mehmanxana müəssisələrinin istismarından əldə olunan gəlirin formalaşması

Xülasə

Məqalədə Türkiyənin Divan otellərinin təsərrüfat fəaliyyətinin əsas göstəriciləri və onların yaxşılaşdırılması yolları şərh edilmiş və 2010-2017-ci illərin statistik məlumatlarına əsasən Türkiyə Respublikasında divan oteli müəssisələrin gəlirinə təsir edən amillərin təhlili aparılaraq iqtisadi-riyazi metodların tətbiqi ilə gəlirin formalaşmasına optimal təsir edən göstəricilər əsasında əlaqə tənliyi qurulmuşdur.

Açar sözlər: gəlir, xərc, regressiya, səmərəlilik, model, əmsal, otel

Giriş

Müasir Türkiyənin iqtisadi həyatında turizm sektoru yüz minlərlə insanı işlə təmin etməklə bərabər yüksək gəlir gətirən bir sahə kimi fəaliyyət göstərir. Tarixə nəzər salsaq görürük ki, bu sahə 1950-ci illərdə olduqca zəif inkişaf etmişdi. Rəsmi məlumatlardan aydın olur ki, 1950-ci illərdə Türkiyədə cəmi 29000 turist olmuşdur. Araşdırmalar göstərir ki, həmin illərdə Türkiyədə turizmin zəif inkişafı dünya standartlarına cavab verən mehmanxanaların sayının az olması ilə əlaqədar olmuşdur. 1950-ci ildə ABŞ dünya inkişaf Agentliyi (USAİD) həmin dövrdə turizm Nazirliyi olmadığına görə Türkiyə Maarif Nazirliyinə ölkənin yeni yaranan turizm sənayesinin inkişaf etdirilməsi haqqında müraciət edərək mehmanxana menecmenti məktəbinin təsis edilməsini təklif etmişlər. USAİD-in rəhbərliyi altında həmin dövrdə bu sahədə tədris planı işlənib hazırlanaraq türk dilinə tərcümə olunmuş dərsliklər hazırlanmışdır.

Türkiyənin divan mehmanxana müəssisələrinin istifadəsi və əldə olunan gəlirlər

Ankarada 1961-ci ildə 3 illik proqram əsasında dörd əsas fənn üzrə Ankara Otelcilik Okul adlı mehmanxana biznesinin ilk məktəbi açılmış və buraya həmin ildə 44 tələbə daxil olmuşdur. 1964-cü ildə isə Ankara Otelcilik Okul biznes məktəbinin gündüz şöbəsində USAİD proqramına əsasən təqaüdləri ödənilən 100 tələbə təhsil alaraq Türkiyə mehmanxanalarında işlə təmin edilmişlər. Artıq 1970-ci ildə Türkiyəyə turist axını 1963-cü illə müqayisədə 366% artaraq 724000 nəfər təşkil etmişdir [1]. Qeyd etmək lazımdır ki, həmin dövrdə turizmdən əldə olunan gəlir də 700% artmışdır. Sonrakı dövrlərdə Türkiyənin turizm sənayesi yüksək temp ilə artmaqda davam etmişdir. 2010-cu ildə 28 milyondan çox turistlər Türkiyə istirahət mərkəzlərinə gələrək ölkə iqtisadiyyatına 21 milyard ABŞ dolları dəyərində mənfəət vermişlər [2]. Qeyd etmək lazımdır ki, 50 il bundan əvvəl amerikalıların təklif etdiyi bu təhsil proqramına uyğun olaraq Otelcilik Okul mehmanxana biznesi məktəbi Ankarada bu gün də fəaliyyət göstərir və hal-hazırda burada 700 tələbə bu proqram üzrə təhsillərini davam etdirirlər. Bütün bunlarla bərabər turizm sektoru Türkiyədə sürətlə inkişaf edərək ölkənin mehmanxana müəssisələrinin inkişafına güclü təkan verir. Bu isə Türkiyəyə gələn turistlərin sayının artmasına şərait yaradaraq turizmdən əldə olunan gəlirin artmasına səbəb olur.

Türkiyə Statistika Təşkilatının məlumatlarına əsasən tərtib edilmiş qrafikdən göründüyü kimi 2010-cu ildən 2014-cü ilədək Türkiyədə turist axınından əldə edilən gəlir dinamik olaraq artmaqda davam etmiş və 2014-cü ildə 2005-ci illə müqayisədə 1,7 dəfə, 2010-cu illə müqayisədə isə 1,37 dəfə və yaxud 9374906 min. ABŞ dolları həcmində artmışdır. Sonrakı illərdə isə turist axınlarının sayının azalması ilə əlaqədar olaraq turizmdən

əldə edilən gəlir azalaraq 2016-cı ildə 22107440 min ABŞ dolları təşkil etmişdir ki, bu da 2014-cü illə müqayisədə 35,5 və yaxud 12,2 mlrd. ABŞ dolları azalma deməkdir. 2017-ci ildə isə bu göstərici üzrə 0,8% artım müşahidə edilmişdir.

Türkiyənin Statistika İnstitutunun (TÜİK) rəsmi statistik məlumatlarına əsasən 2017-ci ildə ölkəyə daxil olan xarici turistlərin sayı 38620346 nəfər olmuşdur ki, bu da ölkə iqtisadiyyatına 26,2 mlrd. ABŞ dolları həcmində gəlir gətirmişdir. Aşağıdakı cədvəl məlumatlarında bunları daha aydın görmək olar [7].

Cədvəl 1.

Türkiyə Respublikasına 2016-2017-ci illər üzrə gələn turistlərdən əldə olunan gəlir göstəriciləri

İllər	İllik və rüblər üzrə	Ölkədən gedən turistlər üzrə			Ölkəyə gələn xarici turistlər üzrə		
		Turizm gəliri (min ABŞ dolları)	Turistlərin sayı (nəfər)	Adambaşına orta xərc (min ABŞ dolları)	Turizmdən gəlir (min ABŞ dolları)	Turistlərin sayı (nəfər)	Adambaşına orta xərc (min ABŞ dolları)
2016	İllik	22107440	31365330	705	5049793	7891909	640
	I	4066384	5107553	796	1537627	1825187	842
	II	4981318	7495035	665	1509693	2035818	742
	III	8277009	12063311	686	1131773	2234774	506
	IV	4782729	6699430	714	870700	1796130	485
2017	İllik	26283656	38620346	681	5137244	88866916	578
	I	3369753	4844761	696	855786	1897554	451
	II	5413048	8863391	611	1386362	2294588	604
	III	11391668	16663265	684	1560756	2514317	621
	IV	6109187	8248929	741	1334340	2180457	612
	Oktyabr	3012571	3913759	770	462570	759030	609
	Noyabr	1667008	2293847	727	417340	683622	610
	Dekabr	1429608	2041323	700	454430	737805	616

Mənbə: Türkiyə Statistika Təşkilatı, Mərkəz Bankı, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin məlumatlarına əsasən müəllif tərəfindən işlənmişdir.

Cədvəl məlumatlarından göründüyü kimi 2017-ci ildə 2016-cı illə müqayisədə Türkiyəyə gələn turistlərin sayı 7255016 nəfər və yaxud 18,7% artmışdır. Bu artım turizmdən əldə olunan gəlirin 2017-ci ildə əvvəlki illə müqayisədə 4176216 min ABŞ dollar artması ilə nəticələnmişdir. Bu isə 18,9 % artım deməkdir. Lakin, 2013-2014-cü illərlə müqayisədə 2015-ci ildən başlayaraq dünyanı bürüyən maliyyə böhranı hesabına 2016-2017-ci illərdə turizm göstəriciləri Türkiyədə azalma ilə müşahidə edilmişdir. Aşağıdakı cədvəldə bunlar öz əksini tapmışdır. Cədvəldən göründüyü kimi turistlərin sayı 2014-cü ildə 41415070 nəfər təşkil edərək 2013-cü illə müqayisədə 2188844 nəfər artmışdır. Sonrakı dövrlərdə isə bu artım azalma ilə müşahidə edilmiş və 2014-cü illə müqayisədə 2017-ci ildə turistlərin sayı 2014-cü ilə nisbətən 6,7% və yaxud 2794724 nəfər azalmışdır. Turistlərin bir nəfərinə düşən istirahət xərci isə cədvəl məlumatlarından göründüyü kimi azalma ilə müşahidə edilir və orta hesabla 681 ABŞ dolları təşkil edir. Bütün bu göstəricilərin təhlili onu göstərir ki, turizm sektoru Türkiyə iqtisadiyyatının inkişafında ən əhəmiyyətli yerlərdən birini tutur. Hal hazırda Türkiyə turizm sektorunun mühüm istiqamətləri üzrə dünya ölkələri arasında 6-cı yerdə dayanır və turizm sahəsində birbaşa 510 min nəfər, qarışıq sahələrdə isə 1, milyon nəfər çalışır. İqtisadiyyatın bütün sahələrində olduğu kimi mehmanxana müəssisələrində də satış siyasəti mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Cədvəl 2.

Türkiyə Respublikasına 2013-2014-cü illər üzrə gələn turistlərdən əldə olunan gəlir göstəriciləri

İllər	İllik və rüblər üzrə	Ölkədən gedən turistlər üzrə			Ölkəyə gələn xarici turistlər üzrə		
		Turizm gəliri (min ABŞ dolları)	Turistlərin sayı (nəfər)	Adambaşına orta xərc (min ABŞ dolları)	Turizmdən gəlir (min ABŞ dolları)	Turistlərin sayı (nəfər)	Adambaşına orta xərc (min ABŞ dolları)
2013	I	4648816	4773826	974	1205355	1659631	726
	II	8315789	10267776	810	1286831	1835515	701
	III	11579006	16057651	721	1221441	2067830	592
	IV	7765380	8126971	956	1536938	1962893	783
	İllik	32308991	39226226	824	5253565	7525869	698
2014	I	4807836	5065759	949	1365770	1728284	790
	II	8975976	10967100	818	1402783	2042086	687
	III	12854373	17084013	752	1178170	2283278	516
	IV	7667719	8298198	924	1523759	1928616	790
	Oktyabr	3965329	4293279	924	587942	719336	817
	Noyabr	2098795	2264373	927	456716	594189	769
	Dekabr	1603595	1740546	921	479100	615090	779
	İllik	34305904	41415070	828	5470481	7982264	686

Mənbə: Türkiyə Statistika Təşkilatı, Mərkəz Bankı, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin məlumatlarına əsasən müəllif tərəfindən işlənmişdir.

Mehmanxana və mehmanxana tipli müəssisələrin satış siyasətini proqnozlaşdırmaq üçün həmin müəssisələrin təsərrüfat fəaliyyətinin normal tənzimlənməsinə təsir edən mühüm göstəricilər nəzərə alınmalıdır. Qeyd etmək lazımdır ki, bu göstəricilər mehmanxana və mehmanxana tipli müəssisələrin əsas göstəriciləri olub aşağıdakılardan ibarətdir:

- ▶ Room Revenue - mehmanxana və mehmanxana tipli müəssisələrin otaq üzrə gəliri, yəni bir otaq fondunun satışından əldə olunan gəlir;
- ▶ Occupancy -məşğulluq, yükləmə və yaxud mehmanxananın yüklülük səviyyəsi;
- ▶ ADR (Average daily room rate)-bir nömrə (otaq) və ya gecə üçün orta qiymət;
- ▶ RevPAR (Revenue per available room per day) - bir nömrə (otaq) üçün otaq fondunun gəliri;
- ▶ RevPAC (Revenue per Available Customer) – qonaqlara düşən günlük, aylıq və illik otaq fondunun gəliri;
- ▶ Double Occupancy- nömrədəki (otaqdakı) qonaqların orta sayı.

Mehmanxana və mehmanxana tipli müəssisələrin satış siyasətinin nəticələrinə əsasən həmin müəssisələrin gəliri əsasən nömrələrin satışından daxil olan gəlirlə bərabər digər xidmət sahələrinin, o cümlədən içkiləri də daxil etməklə qida məhsullarının satışından əldə edilən gəlir və müalicə-sağlamlıq xarakterli xidmətlərdən əldə olunan gəlir hesabına formalaşır. Divan turizm Türkiyədə hal-hazırda daha çox inkişaf etmişdir. Divan otelinin Türkiyədə 19 oteli fəaliyyət göstərir. Bu mehmanxanalar İstanbul, Adana, Mersin, Ankara, Antalya, Bodrum, Tekirdağ, Çorlu və s. şəhərlərdə yerləşir. Qeyd etmək lazımdır ki, xarici ölkələrdən ilk olaraq Azərbaycanda Divan Express Bakı oteli açılmışdır və bu mehmanxana 4 ulduzlu ekspress otel kimi fəaliyyət göstərir. Koç Holdingə məxsus olan bu mehmanxana müəssisəsinin 62 otağı vardır. Gələcəkdə Azərbaycanda ikinci Divan otelinin açılışı da Koç Holding tərəfindən planlaşdırılır. Bu əsasən mehmanxana müəssisələrinə olan tələbatın turist axınlarının artması və əlverişli biznes mühitinin formalaşması ilə izah edilir. Hal-hazırda

Batumi və Bağdad şəhərlərində də həmin otelin filialları açılmışdır. Əlcəzair və İranda da Divan otellərin açılışı nəzərdə tutulmuşdur [4].

Turizm sektoru üzrə ölkədə aparılan uğurlu iqtisadi siyasət nəticəsində turizm xidmət müəssisələri içərisində mehmanxanaların sayı 2010-cu ildən başlayaraq artan tempə inkişaf edir. Bu artım tempi tədqiqat işinə daxil edilmiş İstanbulda yerləşən - Divan İstanbul, Divan İstanbul City, Divan İstanbul Asiya, Divan Suites G-Plus, həmçinin Adanada yerləşən - Divan Adana, Ankarada yerləşən - Divan Ankara, Divan Cukurhan, Antalyada yerləşən - Divan Antalya, Bodrumda yerləşən - Divan Bodrum, Bursada yerləşən - Divan Bursa, Çorluda yerləşən - Divan Çorlu, Gaziantepdə yerləşən - Divan Gaziantep, Cizredə yerləşən - Divan Cizre, Eskişehirdə yerləşən - DivanExpress Eskişehir və Mersində yerləşən - Divan Mersin mehmanxanalarının göstəricilərində öz əksini tapmışdır. Türkiyə Respublikasında mehmanxana tipli Divan otel müəssisələrində gəlirin artımı ölkəyə gələn turistlərə göstərilən mehmanxana xidmətlərinin keyfiyyəti hesabına, nömrələrin sayının və həmin müəssisələrin istismarından əldə olunan gəlirin artması hesabına əldə edilmişdir. Belə ki, 2017-ci ildə bu müəssisələrdə gəlirin səviyyəsi 2010-cu illə müqayisədə 2,7 dəfə, 2016-cı illə müqayisədə isə 1,2 dəfə və yaxud 44340,4 min manat artmışdır. Divan mehmanxanalarında idarəetmə sisteminin səmərəliliyinin yüksəldilməsi hesabına həmin dövr üzrə bütün illərdə əldə olunan gəlir bütövlükdə xərçi üstələnmişdir. Belə ki, 2017-ci ilin nəticələrinə görə mehmanxana və mehmanxana tipli müəssisələrin istismarından 62260,1 min manat mənfəət əldə edilmişdir ki, 28,02% rentabellik deməkdir. Əsasən bu müəssisələrin istismarından əldə olunan gəlir, nömrələrin satışından daxil olan gəlirlər, içkiləri də daxil etməklə qida məhsullarının satışından əldə edilən gəlirlər və müalicə-sağlamlıq xarakterli xidmətlərdən əldə olunan gəlirlər hesabına yaranmışdır. Aşağıdakı diaqramdan bunları daha aydın görmək olar. Qeyd etmək lazımdır ki, bu göstəricilər arasında əlaqənin sıxlığını qiymətləndirməklə ümumi gəlirə təsir edən göstəricilər haqqında müəyyən fikir söyləmək olar.

Türkiyənin bu tip otellərində nömrələrin satışından daxil olan gəlir digər gəlirləri üstələməkdədir. Belə ki, 2017-ci ildə nömrələrin satışından əldə olunan gəlir, içkiləri də daxil etməklə qida məhsullarının satışından əldə edilən gəliri 3 dəfə, müalicə-sağlamlıq xarakterli xidmətlərdən əldə olunan gəliri isə 35,8 dəfə üstələmişdir. Bu göstəricilərin Türkiyə Divanotel mehmanxana müəssisələrinin istismarından əldə olunan gəlirə təsirini araşdırmaq məqsədilə iqtisadi-riyazi metodlardan istifadə edilmişdir. Reqressiya metodunun köməyi ilə Türkiyə Divan otel mehmanxana tipli müəssisələrin istismarından əldə olunan gəlirin həmin göstəricilərdən asılılığını müəyyən etmək üçün Türkiyə Statistika Təşkilatının məlumatlarına əsasən aşağıdakı cədvəli tərtib edilmişdir.

Cədvəl 3.

Türkiyə Respublikasında Divan otel mehmanxana tipli müəssisələrin 2010-2017-ci illər üzrə istismarından əldə olunan gəliri üzrə göstəricilər.

Göstəricilər	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Y	105888,8	114686,1	153980,9	171255,9	181047,3	183055,1	240112,6	284453,9
X1	71676	87817,6	110641,5	110808,4	117072,1	115921,9	144751,3	192962,9
X2	19505	18118,4	28872,3	40022,8	43019,7	43521,3	61289,7	63303
X3	7701,5	2419,5	2630,8	2001	2379,5	2509,2	2309,4	5386,3

Mənbə: Türkiyə Statistika Təşkilatının məlumatlarına əsasən müəllif tərəfindən işlənmişdir.

Cədvəl 3-də göstərilmiş Y dəyişəni - Türkiyə Divan otellərin istismarından əldə olunan gəliri göstərən asılı dəyişəndir. X_1 - nömrələrin satışından daxil olan gəlir, X_2 -

İçkiləri də daxil etməklə qida məhsullarının satışından əldə edilən gəlir və X_3 - müalicə-sağlamlıq xarakterli xidmətlərdən əldə olunan gəlir olub sərbəst dəyişənlərdir. Y asılı dəyişənin sərbəst dəyişənlərdən asılılığını ifadə edən reqressiya tənliyini qurmaq üçün cədvəl 5 məlumatlarını Exceldə verilənlərin təhlilində emal etsək aşağıdakı nəticəni almış olarıq [6]. İlk verilənlərə əsasən Exceldə verilənlərin təhlili üzrə proqramın nəticəsinə əsasən alınmış cədvəl məlumatlarında ilk öncə reqressiya əmsalının ümumi keyfiyyətini yoxlamaq üçün adətən determinasiya əmsalından (R^2 -dan) istifadə edilir. Cədvəlin reqressiya statistikasına üzrə $R^2=0,99$ olması Ceddok şkalasına əsasən əlaqə sıxlığının kəmiyyət göstəricisi 0,9-0,99 aralığında olduğuna görə əlaqə asılılığı gücünün keyfiyyət xarakteri olduqca yüksək olub funksional asılılığa bərabərdir. Bu isə aproksimasiyanın yüksək həqiqiliyi deməkdir [5]. Yəni model, prosesi yaxşı ifadə edir. Modelə daxil olan əmsalları təhlil edərək, modeli ifadə edən əlaqə tənliyinin, yəni Y (Türkiyə Divan otel mehmanxana tipli müəssisələrinin istismarından əldə olunan gəlir) asılı dəyişənin, X_1 (nömrələrin satışından daxil olan gəlir), X_2 (içkiləri də daxil etməklə qida məhsullarının satışından əldə edilən gəlir) və X_3 (Müalicə-sağlamlıq xarakterli xidmətlərdən əldə olunan gəlir) sərbəst dəyişəndən asılılığını ifadə edən reqressiya tənliyini qururuq. Burada cədvələ əsasən sərbəst dəyişənlərin əmsallarını təhlil etmək üçün Excelin nəticələrinə əsasən X_1 , X_2 və X_3 dəyişənlərinin əmsallarını təhlil etmək lazımdır. Cədvəldə alınmış nəticədən göründüyü kimi bu qiymətlər X_1 üçün 0,000164, X_2 üçün 0,000376, X_3 üçün 0,736263 uyğundur. Burada y həddinə X_1 , X_2 və X_3 sərbəst dəyişənlərinin təsiri araşdırılır. Göründüyü kimi X_1 -in əmsalı 0,000164 qiymətində, alınır. Eyni qaydada X_2 -in əmsalı 0,000376 qiymətində alınır. X_1 və X_2 dəyişənlərinin əmsalını sıfır hesab etmək olmaz. Bu isə o deməkdir ki, həmin sərbəst dəyişənlər asılı dəyişənə əsaslı şəkildə təsir edir. X_3 dəyişənin əmsalı isə Excelin nəticələrinə görə 0,736263-ə bərabərdir. Bu isə o deməkdir ki, X_3 əmsalının 0 (sıfır) hesab etmək olar. Yəni, X_3 əmsalı Y-ə təsir etmir. Beləliklə, X_3 dəyişənin əmsalı sıfır hesab edildiyindən həmin dəyişən reqressiya tənliyindən çıxarılır və Divan otel müəssisələrinin istismarından əldə olunan gəlirin, nömrələrin satışından daxil olan gəlirlə içkiləri də daxil etməklə qida məhsullarının satışından əldə edilən gəlirdən asılılığını ifadə edən aşağıdakı reqressiya tənliyini almış oluruq.

$$y = 9270,78 + 0,892464x_1 + 1,610576x_2 \quad (1)$$

Nömrələrin satışından daxil olan gəlirlə Türkiyə Divan otel mehmanxana tipli müəssisələrin istismarından əldə olunan gəlir arasında Exceldə reqressiya təhlilinin nəticələri ilə eyni olan $y = 1,5638x - 5538,9$ əlaqə tənliyi və funksional asılılığa yaxın olan yüksək korrelyasiya əmsalı alınmışdır ($R^2 = 0,9668$). Müalicə-sağlamlıq xarakterli xidmətlərdən əldə olunan gəlirlə Türkiyə Divan otel mehmanxana tipli müəssisələrin istismarından əldə olunan gəlir arasındakı əlaqə sıxlığı zəif olduğundan bu göstəricilər arasında mənfi korrelyasiya asılılığı vardır [6]. Exceldə qurulmuş aşağıdakı qrafikdən bunları daha aydın görmək olar.

Nəticə

Təhlil nəticəsində belə qənaətə gəlmək olar ki, Türkiyə Divan otel mehmanxana tipli müəssisələrin istismarından əldə olunan gəlir, nömrələrin satışından daxil olan gəlirlə qida məhsullarının satışından (içkilər də daxil) əldə edilən gəlirdən yüksək formada asılıdır. Müalicə-sağlamlıq xarakterli xidmətlərdən əldə olunan gəlirlə Türkiyə Divan otel mehmanxana tipli müəssisələrin istismarından əldə olunan gəlir arasında zəif korrelyasiya əlaqəsi olduğundan əlaqə tənliyinə bu göstərici daxil edilmir. Bu isə onu göstərir ki, Türkiyə Divan otel mehmanxana tipli müəssisələrin istismarından əldə olunan gəlirin formalaşmasında qurulmuş reqressiya modeli üzrə hər iki göstəricilərin yüksəldilməsi məqsədi ilə marketinq tədqiqatları aparılmalı və Türkiyə Divan otel mehmanxana müəssisələrində xidmətin səviyyəsi daha da yüksəldilməli və reklamlaşdırılmalıdır.

Ədəbiyyat

1. B.Ə. Bilalov, Ç.G.Gülalıyev - "Turizmin Əsasları". Bakı-2015
2. F.İ.Qurbanov. Azərbaycanca Turizmin inkişaf problemləri. Bakı-2007, Adiloğlu nəşriyyatı.
3. Hacıyev Ş., Bayramov Ə. Beynəlxalq iqtisadiyyat. Bakı-2005.
4. İsmayılov Ş.O., Hüseynova C.Ş. İqtisadi-riyazi metodlar və modellərin EXCEL-də həlli. Bakı: 2010.
5. Yadigarov T.A. "Ekonometrika" fənnindən mühazirə. Dərs vəsaiti ADDA-nın nəşriyyatı Bakı-2018.
6. Yadigarov T.A. İqtisadi-riyazi modellərin tətbiqi ilə dəniz nəqliyyatında gəmilərin istismarının optimallaşdırılması. AMEA İqtisadiyyat İnstitutu, Elmi əsərlər jurnalı Bakı, 2016, №3.
7. Türkiyə İstatistik Kurumu 2016.

М.А.Йлдызсафер

Способы улучшения эксплуатаций гостиничных учреждений "диван" в Турецкой Республике.

Резюме

В статье анализируются основные показатели хозяйственной деятельности гостиниц Диван в Турции и способы их улучшения, а также анализируются факторы, влияющие на доход гостиниц Диван в Турции. На основе статистической информации за период 2010-2017 годы, было определено оптимально влияющие факторы на формирование доходов с применением экономико-математических методов на основе установленных показателей в Республике Турции.

Ключевые слова: доход, расход, регрессия, эффективность, модель, коэффициент, отель.

M.A.Yildizsafer

The sphere of the experience gostinyn christians "divan" to the Republic of Turkey

Summary

The article analyzes the main indicators of the economic activities of the Diwan hotels in Turkey and ways to improve them, as well as the factors affecting the income of the Diwan hotels in Turkey. On the basis of statistical information for the period 2010-2017, optimally influencing factors were determined on the formation of income using economic and mathematical methods based on the established indicators in the Republic of Turkey.

Keywords: income, expenditure, regression, efficiency, model, coefficient, hotel.

Elmi redaktor: i.f.d.,dos. Y.Ə.Məmmədov

Daxil olub: 16.11.2018.

Çapa qəbul olunub: 21.11.2018.